

Letno poročilo o inovacijskem projektu Spodbujanje bralne pismenosti in formativnega spremljanja preko aktivnih metod učenja

Razsežnost: šolska in državna

Vodja projekta: Lara Rebrica

Vključene učiteljice: Erika Kovač, Tanja Palatin, Uršula Plimen

Čas izvajanja: šolsko leto 2015/2016

OŠ Bežigrad je vključena v inovacijski projekt z naslovom Spodbujanje bralne pismenosti in formativnega spremljanja preko aktivnih metod učenja. Učence želimo pripeljati do aktivne vloge v učnem procesu preko raznovrstnih metod in strategij formativnega spremljanja ob razvijanju bralne pismenosti. Osrednji cilj je usposobiti učenca, da postane samostojen in aktiven raziskovalec učne snovi.

Učenci morajo biti v učnem procesu čim bolj aktivni ter ustvarjalni, za kar pa potrebujejo dobro mero motiviranosti. S tem, ko prevzamejo odgovornost za svoje delo in učenje, se povečuje tudi motiviranost.

Formativno spremljanje ponuja veliko različnih metod, ki jih učitelj lahko uporablja pri pouku. Glavni cilj je zbrati podrobne informacije o procesu učenja z namenom, da se glede na potrebe učenca prilagodijo navodila ter način dela že med samim procesom usvajanja znanja. Za učitelja predstavlja dragoceno informacijo o tem, kako izboljšati učni proces. Učenci pa se tako bolj zavedajo svojih šibkih in močnih področij ter sami ugotovijo, katerim področjem se morajo bolj posvetiti.

SLOVENŠČINA (Uršula Plimen, Lara Rebrica)

Pri jeziku in književnosti večina učnih ur poteka tako, da so učenci čim bolj aktivni. Kot zelo učinkovite so se pokazale metode in strategije: razrezanka, metoda sestavljanke kot ena najučinkovitejših metod sodelovalnega učenja, notranji in zunanji krog, Vennov diagram, pisanje knjige podajanke, sestavljanje učnih listov za sošolce, branje s predvidevanjem, branje v krogu, branje v parih, tržnica, Beži!, dirka za 12, izmenjava krogcev, različne zgibanke (npr. zvezde znanja, koledarčki, časovni trak), slikopesi, plakat Knjogci, abeceda znanja, Bloomovi gumbki, pisanje pisem bodočim generacijam ob koncu leta, pot napredka, družabna igra na temo predelane snovi itd. Kot uspešne metode pri formativnem spremljanju učenčevega napredka in dajanju učinkovite povratne informacije pa so se kot uspešne metode pokazale: semaforčki, pisno tedensko spremljanje znanja, izhodne karte. Že prejšnja leta sva inovacijsko pristopili k izvedbam govornih nastopov, in sicer z namenom, da bi bili učenci pri načrtovanju, pripravi in izvedbi čim bolj samostojni (7. razred – Moj mali projekt, 8. razred – knjiga v škatli). Učenci so spremembo odlično sprejeli, govorne nastope so začutili bolj osebno, saj so izhajali iz svojih zanimanj.

Pomembni novosti, ki sva ju letos vpeljali, pa sta mesečno pisanje spisov in bralni klub. Obe sta bili – glede na povratne informacije učencev – odlično sprejeti.

Enkrat mesečno sva za učence pripravili navodila (običajno tematsko vezana na obravnavano učno snov) za pisanje spisa, ki sva jih popestrili s kockami iz zbirke Story cubes. Ko sva spise pregledali, sva vsakemu tudi podali pisno povratno informacijo, kar so učenci še posebej cenili. Učenci so ob evalvaciji ob zaključku šolskega leta zapisali, da so s pisanjem spisov napredovali v samostojnem tvorjenju besedil, razvijali domišljijo in kreativnost ter širili besedišče. Poročali so tudi o tem, da so se ob pisanju vživljali v zgodbo in svoje književne junake kot tudi razvijali pravopisno in pravorečno zmožnost. Izrazili pa so tudi željo, da bi tovrstne spise pisali še večkrat.

V bralnem klubu pa so učenci morali mesečno prebrati eno tematsko vnaprej dogovorjeno knjigo s seznama ali po lastnem izboru. Ker sva želeli učence motivirati, da bi z veseljem brali knjige, sva jim po vsaki prebrani knjigi pripravili zanimivo oz. inovativno poustvarjalno nalogo: senčno gledališče, bralni sendvič, soba književne osebe – Hiša domišljije oz. Lepo je biti sosed, risanje stripov in slikanic, bralna piramida, bralni tulci, zmaji, daj petko glavnemu junaku, dramatizacije, pesnjenje – spoznavanje različnih pesniških oblik (haiku, tanka, štirivrstičnica), lutke, izdelovanje pobarvanke na temo knjig, časovni trak o Prešernovem življenju itd. Učenci so v

svojih povratnih informacijah zapisali, da jim je bilo všeč, da so lahko povezali umetnost in slovenščino, da so si z branjem širili obzorja, da jih je bralni klub spodbudil k branju in branju z razumevanjem, vsak mesec so se zelo veselili novega izziva. Zelo radi so si izmenjavali informacije o prebranih knjigah in med njimi se je razvila »vrstniška tržnica« z informacijami o kakovostnih knjigah. Z učenci smo poiskali tudi poimenovanja za nove metode in strategije, ki smo se jih lotili med letom. Ena izmed novosti je bila tudi vpeljava tedenskega utrjevanja zapisa t. i. nagajivih besed, za katero meniva, da je pripomogla k večji jezikovni pravilnosti zapisa, saj že vrsto let opažava, da imajo učenci veliko težav pri zapisu besed.

BRALNI KLUB

Lara Rebrica je na OŠ Zadobrova v januarju 2016 izvedla delavnico z naslovom Pomen povratne informacije in aktivne vloge učencev pri razvijanju bralne pismenosti, in sicer za učitelje OŠ v okviru projekta Spodbujanje bralne pismenosti v OE Ljubljana.

V Tednu ljubiteljske kulture sva v šolski avli pripravili razstavo izdelkov, ki so nastali v okviru projekta.

GEOGRAFIJA (Erika Kovač)

V tem šolskem letu so se odvijale dejavnosti v okviru podaljšanega bivanja, pri pouku geografije ter pri pouku domovinske in državljske kulture in etike.

V podaljšanem bivanju so bile težave pri doseganju ciljev v času samostojnega učenja. Z učenci smo po korakih FS ozavestili njihovo vlogo in odgovornost za samostojno učenje. Skupaj smo oblikovali merila uspešnosti in jih v obliki posterja izobesili v učilnici. Učenci na spremljevalni list dnevno beležijo svojo samooceno glede na doseganje meril uspešnosti. V vzporedno rubriko lahko zapišejo, zakaj so se ovrednotili, kot so se, učitelj lahko doda, kaj mora učenec o svojem delu na določen dan še vedeti (dosežena in nedosežena merila). Ko je list poln, ga odnesejo domov v podpis staršem. Ugotavljam, da so učenci merila uspešnosti ponotranjili in večinoma že prvo opozorilo doseže namen, do svojega dela so kritični, nekateri pa potrebujejo več povratnih informacij.

V okviru pouka GEO in DKE z učenci predvsem razvijamo prvi in drugi korak FS, ugotavljanja predznanja (vstopni – izstopni listki, vizualizacija znanja, nedokončani stavki, palec gor, palec dol ...) ter načrtovanja ciljev in kriterijev uspešnosti pred izvajanjem aktivnih metod učenja (poročila, sodelovalno učenje, VŽN ...). Med drugim smo oblikovali merila uspešnosti za izdelavo poročila po geografski ekskurziji. Kljub dolgoletnim izkušnjam na tem področju učenci še nikoli niso tako pozorno zbirali podatkov in pripravili tako dobrih poročil, kar gre pripisati razumljivo zastavljenim ciljem. Uspešni smo bili tudi pri oblikovanju meril uspešnosti pri izvedbi sodelovalnega učenja. Pri nekaterih vsebinah imamo tudi težave, a verjamemo, da jih bomo z vajo odpravili.

V drugem obdobju šolskega leta smo nadaljevali s skupnim oblikovanjem ciljev in kriterijev uspešnosti pred izvedbo posameznih vsebinskih sklopov. Učenci so preko primerov, ki smo jih naredili skupaj sčasoma pridobili znanje in za krajše vsebinske sklope že samostojno oblikovali cilje in kriterije uspešnosti, ki so jih zapisali v zvezek.

Pri učenju sem izbirala takšne dejavnosti, s katerimi je mogoče pridobiti dokaze o učenju. Tako smo z učenci v okviru šolskega projekta Medsebojnih hospitacij izvedli učno uro (Nova Zelandija), ki je potekala po elementih formativnega spremljanja. Z učenci smo s pomočjo vstopnih lističev ugotovili njihovo predznanje in na osnovi teh oblikovali cilje v obliki pojmovne mreže. V nadaljevanju so učenci samostojno z

vodeno bralno aktivnostjo s hitrim preletom besedila nanizali vprašanja, na katera bi želeli dobiti odgovore in dopolnili pojmovno mrežo kriteriji uspešnosti (pričakovanja). V skupini so poiskali odgovore na vprašanja. Kot dokaz o učenju so poleg odgovorov izdelali tudi slikovni prikaz Nove Zelandije, ki smo jih razstavili na oglasni deski. Uri je prisostvovala ga. ravnateljica in tri kolegice, s katerimi sodelujem v omenjenem projektu.

Po elementih formativnega spremljanja sem pripravila tudi uro, na kateri je hospitiral predmetni svetovalec Igor Lipovšek, in sicer v okviru dela projektne skupine Formativno spremljanje/preverjanje pri ZRSŠ. Tokrat smo obravnavali ZDA. Izpostavila bi izstopne kartice, ki sem jih pripravila v obliki razglednice, ki jo učenci pišejo iz ZDA. Nastali so izdelki, iz katerih je bilo moč razbrati, kaj so že »videli«, se naučili in kaj bi si želeli še »ogledati«, spoznati o ZDA. Po zaključku vsebine smo v okviru ponavljanja izdelali Vennov diagram, v katerem so učenci v skupinah primerjali ZDA in Kanado. Skupine so predstavile svoje ugotovitve in jih primerjale med seboj. Poleg omenjenih sem vsako uro poskušala v pouk vključiti vsaj en element formativnega spremljanja.

V naslednjem šolskem letu bom večjo pozornost namenila še oblikovanju osebnega načrta učenja in s tem spremljanju lastnega napredka učenca. Istočasno se ob tem odpira še vprašanje vključevanja staršev v spremljanje napredka učenčevega znanja, ki je še en dodaten izziv za naprej. Področje, ki ga želim v prihodnje izboljšati, je tudi podajanje kakovostne povratne informacije.

Naj zaključim z mislijo, da je spreminjanje navad pri poučevanju za učitelja s 30-letno prakso velik izziv in hkrati vzpodbuda za iskanje novih strokovnih poti za poučevanje. Formativno spremljanje jih odpira veliko.

ANGLEŠČINA (Tanja Palatin)

Pri izvajanju pouka angleščine so se za uspešne pokazale metode in strategije: signali s prsti, palec navzgor, SWBST, branje v zboru, uporaba kartic, notranji-zunanji krog, vrstniško ocenjevanje, samoocenjevanje, sestavljanje in popravljanje preverjanja znanja za sošolce, pisna tedenska preverjanja znanja ter izhodne kartice.

Učenci so svoje znanje pridobivali, poglobljali in izkazovali tudi s pomočjo različnih izdelkov. Izdelovali so različne knjižice, zloženke, poročila, poročilo o knjigi v obliki papirnate vrečke z učnimi karticami.

S pomočjo izhodnih kartic lažje vidim, kdo ima težave, kje in kako moram prilagoditi delo, da bodo učenci uspešno usvojili novo snov. S signali z roko pa že med samim podajanjem snovi učenec lahko nakaže, da rabi pomoč.

Z učenci se dogovorimo, da na moj znak pokažejo določene znake, ki pomenijo stopnjo razumevanja snovi. Palec navzgor – razumem, palec navzdol – ne razumem, rabim dodatno razlago in pomoč. Uporabimo lahko tudi različne barve (rdeča – ne razumem, rumena – delno razumem, zelena – razumem), da učenci povedo, v kolikšni meri jim je nova snov jasna. Ti znaki so lahko v veliko pomoč učitelju in učencu, saj lahko usklajujemo tempo dela. Uvedla sem tudi znak s prsti: en prst – ne razumem, dva prsta – nekateri deli snovi mi niso jasni, trije prsti – snov popolnoma razumem, štirje prsti – snov popolnoma razumem in jo lahko razložim sošolcu.

Za učinkovita so se pokazala tudi tedenska preverjanja znanja, saj so učenci sproti preverili svoje znanje in zapolnili vrzeli v znanju s pomočjo povratne informacije, ki so jo prejeli.

Učenci so z veseljem sestavljali in tudi popravili naloge, s katerimi so preverili znanje sošolca. Da pa so lahko sestavili primerne in zanimive naloge, so morali tudi sami usvojiti določeno snov.

Učenci so bili sposobni oceniti svoje znanje in svoj napredek oziroma komentirati predstavitev sošolca po vnaprej določenih kriterijih. Učencem se to zdi težje, kot odgovarjati na zastavljena vprašanja o snovi, znajo pa biti bolj kritični kot učitelj.

Z učenci v nižjih razredih smo večkrat uporabljali strategijo skupinskega branja (branja v zboru). Na ta način so slabši bralci dobili možnost, da vadijo tekoče branje in imajo podporo sošolcev. Tako smo poleg tekočega branja vadili tudi pravilno izgovorjavo, cilj pa je bil tudi razumevanje besedila. Učenci so radi brali v zboru.

Bralno strategijo SWBST (somebody – wanted – but – so – then – kdo – kaj je hotel – ampak – tako – potem) smo uporabljali med branjem in po branju knjige. Učencem pomaga pri obnovi zgodbe, saj jim je v pomoč, ko je treba določiti ključne elemente zgodbe. Pomaga jim določiti glavno osebo oziroma osebe, zaplet, opisati glavne dogodke, temo ter opisati rešitev težav, ki spremljajo like oziroma konec zgodbe.

Strategija je uporabna pri obnovi knjige, filma ali pa tudi dogodkov iz vsakdanjega življenja.

Najprej sem učencem predstavila strategijo oziroma vprašanja, s katerimi so si pomagali pri pisanju obnove zgodbe. Na primeru smo skupaj ugotovili, katero strategijo uporabljamo. Potem so učenci sami uporabili strategijo pri branju knjige. Med branjem so odgovarjali na zastavljena vprašanja. Ko so knjigo prebrali in odgovorili na vsa vprašanja ter zapisali odgovore, so izdelali še zloženko. Zloženka vsebuje pregledno zapisane vse odgovore na zastavljena vprašanja. Strategija omogoča učencem, da samostojno, lažje, hitreje in uspešneje obnovijo vsebino knjige, saj na enostaven način omogoča prepoznavanje ključnih elementov zgodbe.

Poročilo o knjigi so učenci pripravili tudi na malo drugačen način, in sicer v papirnati vrečki. Sami so izdelali papirnate vrečke. Na hrbtno stran vrečke so učenci zapisali kratko obnovo zgodbe. Na sprednjo stran vrečke so učenci narisali prizor iz knjige. V vrečko pa so položili učne kartice, s pomočjo katerih so se učenci učili besedišča. Učne kartice so učenci izdelali sami. V višjih razredih so učenci na sprednjo stran vrečke napisali obnovo, na hrbtno sporočilo knjige oziroma zgodbe, na robovih pa so učenci predstavili glavne osebe ter konec knjige. V vrečko so prav tako položili učne kartice z novim besediščem. S pomočjo papirnate vrečke so potem učenci predstavili knjigo po lastni izbiri.

Učenci so izdelali tudi različne knjižice, kot so Book of Rules, Modal verbs, Tenses ter različne zloženke. Zloženke so vsebovale različne elemente (naslov knjige, avtor,

glavne osebe, sporočilo, ideja zgodbe, zaplet, najljubši dogodek, kraj dogajanja, mnenje o knjigi ...).

Vse te metode in strategije so mi omogočile, da sem lažje vključevala učence v učni proces. Prav tako pa so učencem omogočile napredek pri usvajanju novih znanj ter jih spodbujale pri branju daljših in krajših književnih del.

Lara Rebrica, vodja projekta

Ljubljana, 30. 6. 2016